

Den 21. november 2001 afgav jeg en endelig rapport om min inspektion den 8. februar 2001 af Statsfængslet Renbæk. I rapporten bad jeg fængslet og Direktoratet for Kriminalforsorgen om udtalelser mv. om nærmere angivne forhold.

Jeg modtog herefter en udtalelse af 15. januar 2002 med bilag fra fængslet og udtalelser af 22. marts og 5. april 2002 fra Direktoratet for Kriminalforsorgen. Direktoratet gengiver og kommenterer i sin udtalelse af 22. marts 2002 fængslets oplysninger til direktoratet.

Jeg skal herefter meddele følgende:

Ad pkt. 2.2. Belægningsafdelingerne

Jeg anmodede direktoratet om at underrette mig om resultatet af direktoratets overvejelser om at inddrage Arken til administration.

Direktoratet har i den anledning anført følgende:

”...

Statsfængslet har oplyst, at det på et møde i direktoratet den 8. august 2001 blev oplyst, at Arken skulle lukkes hurtigst muligt med henblik på at blive anvendt til administrationsbygning. Statsfængslet meddelte i brev af 4. september 2001 direktoratet, at Arken ikke opfylder byggereglementets krav til loftshøjde i kontorlokaler. Statsfængslet Renbæk anmodede derfor direktoratet om at rekvirere arkitekt/ingeniørbistand til udarbejdelse af forslag til indretning, der kan opnå en dispensation.

Direktoratet kan oplyse, at kriminalforsorgens økonomiske situation ikke er afklaret på nuværende tidspunkt.

Som led i aftalen om finansloven for 1999 blev der indgået en politisk flerårsaftale for kriminalforsorgen for perioden 1999-2003, hvor 1999 skulle anvendes som udviklingsår. Flerårsaftalen blev primo 1999 konkretiseret i en politisk godkendt udmøntningsplan samt en resultatkontrakt mellem Justitsministeriet og kriminalforsorgen.

Inkluderet heri var aftalte økonomiske rammer med midler til nye initiativer på i alt ca. 1,4 mia. kr. i hele aftaleperioden. Det årlige effektiviseringsmål vokser ifølge aftalen fra ca. 35 mio. kr. i år 2000 til ca. 105 mio. kr. i år 2003. I 2002 vokser kravet med ca. 35 mio. kr. til i alt ca. 90 mio. kr.

Det har hidtil været forudsætningen, at store dele af dette stigende effektiviseringskrav i år 2002 skulle udmøntes ved reduktion af kapaciteten i såvel fængsler som arresthuse.

Regeringen har som bekendt stillet lovforslag om forskellige strafskærpelser samt om at gøre det strafbart for anholdte og fængslede at flygte. Disse initiativer vil medføre en forøgelse af strafmængden og betyde et øget behov for pladser i kriminalforsorgens institutioner.

Dette indebærer i sagens natur merudgifter til såvel drift som anlæg for kriminalforsorgen og vanskeliggør kriminalforsorgens overholdelse af de oprindeligt forudsatte effektiviseringsmål. Det vil således i sagens natur ikke være muligt for kriminalforsorgen at udmønte effektiviseringsmålene ved kapacitetsreduktioner.

Der knytter sig en række usikkerheder til vurderingen af konsekvenserne af regeringens nye initiativer for kriminalforsorgens kapacitetssituation, idet en række faktorer, herunder ændringer i kriminalitetsudviklingen, varetægtsbelægget og strafmassen samt i befolkningssammensætningen m.v. har stor indflydelse.

Det er derfor besluttet, at Justitsministeriet i samarbejde med kriminalforsorgen og Finansministeriet vil iværksætte en analyse af kriminalforsorgens kapacitetsbehov i de kommende år, med henblik på at foretage de nødvendige justeringer af kriminalforsorgens økonomiske rammer på forslaget til finanslov for 2003.

På denne baggrund er det tillige besluttet, at kriminalforsorgen i 2002 med henblik på at overholde de økonomiske rammer i den politiske flerårsaftale indtil videre udviser betydelig tilbageholdenhed på vedligeholdelsesområdet.

Som følge af det anførte er de økonomiske muligheder i relation til situationen i Statsfængslet Renbæk i øjeblikket uafklarede, og direktoratets behandling af Statsfængslet Renbæks ansøgning afventer derfor afklaring af de økonomiske konsekvenser af de af regeringen bebudede strafskærpelser mv.

...”

I udtalelsen af 5. april 2002 har direktoratet oplyst at samtlige afdelinger i Statsfængslet Renbæk, og dermed også Arken, for tiden benyttes på grund af kapacitetsmangel. Der er tale om en midlertidig foranstaltning. Senest den 15. maj 2002 vil der blive taget stilling til hvorvidt

de midlertidigt genåbnede afdelinger, herunder Arken, skal genåbnes permanent, og direktoratet vil i den forbindelse tage stilling til de rejste spørgsmål vedrørende Arken.

Jeg har noteret mig det oplyste og afventer direktoratets tilbagemelding.

Ad pkt. 2.2.1. Arken

Jeg udtalte at jeg gik ud fra at fængslet ville forsøge at rense gulvtæppet på enkeltmandsstuen (nr. 501) – hvis det ikke allerede havde været forsøgt – eller overveje at udskifte gulvtæppet på stuen såfremt afdelingen genåbnes som belægningsafdeling. Jeg henstillede til fængslet i så fald tillige at istandsætte og indrette opholdsrummet så det bliver mere hyggeligt, og bad om underretning om hvad der videre skete i den anledning.

Fængslet har oplyst at det kræver flere overvejelser om istandsættelse såfremt Arken skal genåbnes som belægningsafdeling. Opholdsstuen vil i så fald indgå i disse overvejelser.

Direktoratet har henholdt sig hertil og har endvidere henvist til det under pkt. 2.2. anførte, men disse forhold er i øvrigt omfattet af den underretning som direktoratet vil vende tilbage med, jf. pkt. 2.2.

Jeg afventer som nævnt denne tilbagemelding.

Ad pkt. 2.2.2. Afd. Ly & Læ, Revl & Krat og Rub & Stub

Jeg anmodede om nærmere oplysninger vedrørende eventuelle planer med hensyn til udskiftning af (det ældre) møblement på cellerne – herunder på Arken såfremt den genåbnes som belægningsafdeling.

Fængslet har oplyst at der ikke er planer om løbende udskiftning af celleinventar, men at møblelementet udskiftes i takt med at det nedslides. Disse tiltag indgår i den løbende vedligeholdelse af fængslet og vurdering af inventaret ved hver fraflytning af og indflytning i cellen.

Direktoratet har henholdt sig til fængslets besvarelse.

Med hensyn til møblelementet på Arken indgår det i øvrigt blandt de spørgsmål som direktoratet vil vende tilbage til i forbindelse med ovennævnte underretning, jf. pkt. 2.2.

Jeg tager det oplyste til efterretning. For så vidt angår møblelementet på Arken afventer jeg tilbagemeldingen under pkt. 2.2.

I anledning af fængslets oplysning om at fængslet overvejede at flytte udluftningen på badeværelserne op under loftet, men at fængslet inden der blev taget beslutning om udluftningens placering, ville søge sagkyndig bistand, bad jeg fængslet om at oplyse om fængslet nu havde søgt sagkyndig bistand, og hvad der videre var sket eller ville ske vedrørende dette forhold.

Fængslet har oplyst at samtlige udluftninger (på tre afdelinger) er gennemgået, og at der ved gennemgangen er konstateret fejl ved udblæsningsventilerne. Disse er nu rensset og fungerer bedre, men situationen er ikke optimal.

På foranledning af en nyansat smedeværkmester med vvs-autorisation er udluftningssystemet forsøgsvis ændret på en afdeling, så der suges direkte over brusekabinerne som ved en emhætte. Dette ser ud til at have den fornødne effekt, men det er endnu for tidligt at konkludere endeligt. Hvis udfaldet bliver tilfredsstillende, er det planen at gennemføre lignende ændringer på de øvrige badeværelser.

Direktoratet har henholdt sig til fængslets udtalelse.

Jeg tager det oplyste til efterretning og beder fængslet om at underrette mig om den endelige konklusion når den foreligger.

Jeg bad fængslet om skriftligt nærmere at redegøre for problemet med dårligt indeklima, og herunder oplyse om de muligheder som havde været undersøgt og overvejet for at forbedre indeklimaet, udover åbning af vinduerne (for enden af gangen og) over de indsattes døre.

Direktoratet har anført følgende:

”...

Statsfængslet har oplyst, at problemerne med indeklimaet på afdelingerne – særligt på de indsattes stuer – kan karakteriseres ved:

Dårlig luft og meget varme i sommerperioden. Der er ingen klager om vinteren. Dette skyldes sandsynligvis:

- Kun mulighed for ikke-mekanisk luftudskiftning
- Uhensigtsmæssig gulvbelægning (på nogle stuer er der nålefilt)
- Antallet af elektriske apparater, herunder køle/fryseskab på stue
- Manglende isolering af ydervægge og tagkonstruktion
- Til tider manglende rengøring

Stuerne udluftes ved åbning af vindue (vinduesåbningen er spærret med jalositremmer og fluenet/perforeret plade) og dør ud mod gangareal. Gangarealet udluftes ved vinduesåbning i gavlen.

Statsfængslet har forsøgt at afhjælpe problemet på følgende måde:

- Ændring af gulvbelægning fra nålefilt til linoleum. Dette sker løbende.
- Man har undersøgt muligheden for etablering af en trækrude over døren, dette kan ikke tillades af brandmyndighederne.
- Der er etableret forsøg med mekanisk ventilation (el ventilator) i gavlen af den lange gang, hvilket ser ud til at bedre luftgennemstrømningen.
- De indsatte er opfordret til bedre hygiejne.
- Hvis der skal gøres noget alvorligt ved indeklimaet, skal der etableres klimaskærm (nye vinduer, facader og isolering af loft). Der bør etableres mekanisk udluftning i alle rum, denne
- løsning er imidlertid meget kostbar. I bygningsanalysen i 1998, side 64 og 65 er der en kort beskrivelse.

Direktoratet kan i det hele henholde sig til statsfængslets besvarelse og henviser i øvrigt til det ovenfor vedrørende rapportens side 10 anførte.

...”

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Jeg bad fængslet om at oplyse resultatet af fængslets undersøgelser med henblik på forbedring af forholdene for børn på udenomsarealerne. Jeg bad endvidere om en kopi af det afslag som fængslet har modtaget på den tidligere ansøgning til direktoratet herom.

Direktoratet har anført følgende:

”...

Statsfængslet har oplyst, at der ikke er mulighed for at forbedre forholdene for børn på selve afdelingerne, men at der er mulighed for at udbygge lege- og opholdsfaciliteterne uden for afdelingerne.

Fængslet søgte direktoratet om midler hertil i juni 2000, men fik afslag. Fængslet har vedlagt kopi af ansøgningen af 23. juni 2000 og direktoratets svar af 2. august 2000.

Hvis der skal ske en virkelig forbedring af besøgsforholdene for børn, vil det kræve, at besøgene henlægges til en særlig besøgsafdeling. Fængslets bygningsmæssige forhold gør, at man overvejer en sådan løsning.

Direktoratet kan henholde sig til statsfængslets besvarelse.

...”

Det fremgår af fængslets ansøgning at den vedrørte opsætning ud for hver af de fire belægningsbygninger af fire båse med læhegn, fire borde/bænkesæt og to vippe dyr som samlet udgør en anslået udgift på 137.600 kr. Direktoratet afslog ansøgningen (alene) med den begrundelse at direktoratet ikke havde mulighed for at imødekomme ansøgningen.

Jeg tager til efterretning at direktoratet ikke har anset det for muligt at bevilge midler til forbedring af forholdene for de besøgende udendørs, og at fængslet overvejer at henlægge besøg til en særlig afdeling. Jeg beder fængslet om at underrette mig om resultatet af fængslets overvejelser.

Ad pkt. 2.3.1.   Observationscelle mv.

Fængslet etablerede i 1998 et venterum med særlig indretning og oplyste at fængslet ved brev af 22. januar 2001 (som fængslet udleverede kopi af) forelagde direktoratet spørgsmålet om hvorvidt rummet skulle godkendes. Fængslet havde på inspektionstidspunktet endnu ikke modtaget svar på denne henvendelse. Jeg bad om oplysning om direktoratets svar til fængslet.

Direktoratet har oplyst at sagen som følge af en beklagelig ekspeditionsfejl har været bortkommet, men at den nu er under behandling. Direktoratet forventede at kunne afgive svar til fængslet inden den 1. april 2002 og ville sende mig en kopi heraf.

Jeg afventer modtagelsen af denne kopi.

Jeg bad tillige fængslet om at oplyse om reglerne i enrumscirkulæret (fra 1. juli 2001 disciplinærstrafbekendtgørelsen) havde været iagttaget i forbindelse med anbringelse af indsatte i venterummet forud for overflytning mv. Jeg bad i den forbindelse fængslet om at redegøre nærmere for i hvilke tilfælde der sker anbringelse i venterummet forud for overflytning til lukket institution. Da fængslet under inspektionen havde oplyst at rummet blev benyttet til anbringelse af indsatte forud for overførsel, til forhørsceleanbringelse og til foreløbig enrumsanbringelse mv., anmodede jeg endvidere fængslet om at oplyse hvad ”mv.” dækkede over, samt på hvilket retligt grundlag anbringelsen i disse tilfælde sker.

Direktoratet har anført følgende:

”...

Statsfængslet har oplyst, at fængslet indtil den 1. juli 2001 har anvendt rummet i medfør af § 2, stk. 3, i enrumscirkulæret, i nogle tilfælde hvor indsatte har afventet afgørelse af om overførsel til lukket fængsel skulle finde sted, ligesom nogle har været anbragt der indtil transporten til arresthus har kunnet effektueres. På samme måde har rummet været anvendt til forhørsceleanbringelse. I tilfælde, hvor indsatte er vendt tilbage til fængslet i beruset tilstand har anbringelse i rummet været anvendt i medfør af samme cirkulæres § 2, stk. 2, nr. 2. Enkelte indsatte, der har anmodet om at blive anbragt i arresthus, da de ikke længere ønskede at opholde sig i det åbne fængsels fællesskab, har med hjemmel i enrumscirkulærets § 2, stk. 3, været anbragt indtil overførslen har kunnet realiseres.

For så vidt angår forståelsen af ordene 'med videre', som i denne forbindelse skal være udtrykt fra fængslets side under inspektionen, har fængslet oplyst, at det ikke er muligt på nuværende tidspunkt at erindre, om der er tænkt på noget specielt i denne sammenhæng. Ventorum har alene været anvendt i overensstemmelse med de dagældende regler for enrumsanbringelse og forhørscelleanbringelse og de nu tilsvarende regler i straffuldbyrdsloven og de bekendtgørelser, der er udstedt i medfør af loven.

Direktoratet kan henholde sig hertil.
..."

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Ad pkt. 2.3.4. Lægeværelse

Under inspektionen blev det oplyst at ud over lægen har det personale der kan få brug for lægejournalerne, adgang til lægeværelset. Jeg bad fængslet om at præcisere hvilket personale der har adgang til lægerummet og journalerne.

Direktoratet har anført følgende:

"...

Statsfængslet har oplyst, at der er tilrettelagt en ordning, hvor alt tjenstgørende personale kan afhente medicin på tidspunkter, hvor lægen eller sygeplejersken ikke er til stede. Nøglen til medicinskab, journalskuffe samt til medicinskabets alarm er placeret i en plomberet metalboks, som opbevares hos afdelingspersonalet. Sammen med boksen er der en bog, hvori der, når plommen brydes, gøres notat om, hvem der har brudt den, hvad der er afhentet, hvilken indsats medicin/journal, der er afhentet, og med hvem afhentningen er aftalt.

Metalboks og bog afleveres efter endt brug til overvagtmasteren, som plomberer boksen på ny og kvitterer i bogen.

Direktoratet kan henholde sig til statsfængslets udtalelse.
..."

Direktoratet har tidligere i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Vejle bl.a. udtalt følgende:

”...

I institutioner, hvor der hverken er læge eller sygeplejerske daglig, er det nødvendigt for lægen at have mulighed for at benytte medhjælp. På grund af personalets skiftende vagter vil alle medlemmer af det uniformerede korps kunne komme i en situation, hvor der er behov for at skaffe hjælp til en syg indsat. Derfor er det nødvendigt, at det vagthavende personale i konkrete situationer efter nærmere generel aftale med lægen har mulighed for at hente journalerne frem.

Direktoratet har i anledning af sagen kontaktet arrestforvareren, som har oplyst, at ... [n]øglen opbevares således, at den alene er tilgængelig for det personale, der fungerer som lægens medhjælp.

Direktoratet har samtidig anmodet arrestforvareren om at foranledige, at den aftale, der foreligger mellem arresthuslægen og arresthuset med hensyn til journaladgangen, nedfældes i skriftlige retningslinier fra arresthuslægen.

...”

Jeg forstår det anførte sådan at der efter direktoratets opfattelse bør være skriftlige retningslinjer fra lægen vedrørende journaladgang for de personer som fungerer som lægens medhjælp. Jeg går ud fra at det ikke kun gælder institutioner hvor der hverken er læge eller sygeplejerske dagligt, men også andre institutioner for så vidt angår tidspunkter hvor hverken læge eller sygeplejerske er til stede. For så vidt angår journaladgangen for fængselspersonalet i Statsfængslet Renbæk går jeg ud fra at den anvendte fremgangsmåde er aftalt (mundtligt) med lægen.

Jeg anmoder direktoratet om at oplyse om denne opfattelse er korrekt. I bekræftende fald, og hvis der ikke findes skriftlige retningslinjer fra lægen i Statsfængslet Renbæk, beder jeg om direktoratets bemærkninger hertil.

Fremgangsmåden giver mig ikke i øvrigt anledning til bemærkninger.

Ad pkt. 2.3.5. Fritidsfaciliteter

Jeg anmodede direktoratet om at sende mig et eksemplar eller en kopi af en rapport som to fysioterapeutstuderende i januar 2001 havde udarbejdet om styrketræningen i Statsfængslet i

Vridsløselille. Rapporten konkluderede (ifølge Fængselsfunktionæren, nr. 6, juni 2001) at de indsatte træner forkert, at de træner sig til skader, og at de ikke varmer op eller strækker ud. Jeg bad samtidig om oplysning om hvad denne rapport måtte have givet anledning til af overvejelser i direktoratet.

Direktoratet har anført følgende:

”...

Direktoratet har fra Statsfængslet i Vridsløselille modtaget rapporten, som vedlægges.

Rapporten har ikke tidligere været direktoratet i hænde, og den har derfor ikke været genstand for en nøjere granskning med henblik på særskilte overvejelser. Den har ikke indgået i de overvejelser, der er foregået i arbejdsgruppen vedrørende indretning og brug af kondilokaler.

Arbejdsgruppen vedrørende indretning og brug af kondilokaler har i sin indstilling peget på en række tiltag, der i højere grad vil kunne forebygge misbrug af dopingmidler og dermed også forebygge skader opstået på bevægeapparatet på grund af overdreven træning. Direktoratet overvejer at iværksætte et forsøgsprojekt i Statsfængslet i Sdr. Omme, hvor arbejdsgruppens anbefalinger vil blive afprøvet. I den forbindelse vil også omfanget af skader opstået under træning blive vurderet.

...”

Jeg har noteret mig det oplyste, herunder at omfanget af skader i forbindelse med styrketræning mv. vil blive vurderet i forbindelse med gennemførelsen af forsøgsprojektet i Statsfængslet i Sdr. Omme. Jeg har i sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Herning bedt direktoratet om at underrette mig om resultatet af forsøget såfremt det iværksættes som planlagt.

Ad pkt. 3.1. Arbejde mv.

Jeg udtalte at jeg havde noteret mig at det indgik i fængslets resultatkontrakt for 2001 at fængslet skulle have løst problemet med de arbejdsvægrende. Jeg bad fængslet underrette mig om hvad der videre skete i den anledning.

Jeg udtalte endvidere at jeg havde noteret mig at der af direktoratet er nedsat et beskæftigelsesudvalg der skal overveje behovet for en tilpasning af beskæftigelsen af bl.a. de indsatte til den udvikling der er sket i samfundet, og til det klientel som kriminalforsorgen modtager. Udvalget skulle afgive indstilling inden udgangen af år 2001. Jeg bad direktoratet om til sin tid at underrette mig om udvalgets indstilling og direktoratets stillingtagen hertil. Jeg tilkendegav i den forbindelse at jeg gik ud fra at direktoratet ville gøre beskæftigelsesudvalget bekendt med det Statsfængslet Renbæk har anført.

Direktoratet har anført følgende:

”...

Statsfængslet har oplyst, at der gennem mange år har været talrige drøftelser af ovennævnte problemstilling, og at fængslet derfor har besluttet, at der skal arbejdes med metoder, der:

- Nedbringer antallet af arbejdsvægrende
- Giver arbejdspladserne bedre mulighed for planlægning
- Giver et realistisk billede af sygemeldingsforhold
- Arbejder progressivt

I arbejdet med denne problematik har der deltaget repræsentanter fra værkførerforeningen, fængselsforbundet, personale/sikkerhedskonsulenten, beskæftigelseslederen og samarbejdsudvalget. I hele arbejdet har det været en forudsætning, at der skulle arbejdes med metoder, der var i overensstemmelse med det gældende regelsæt om sanktioner ved tilsidesættelse af arbejdspligten.

Man opnåede enighed om, at den ønskelige ændring er en proces, der kan tage lang tid, og kræver forskellige virkemidler, der nødvendigvis bør tilpasses den enkelte indsatte.

Første del af projektet:

- Reglerne skal præciseres – det skal forventes af alle, at der arbejdspligt,
- Der skal gøres forskel på de, der arbejder, og de der er arbejdsvægrende,
- Arbejdspladserne skal være aktive og med et godt arbejdsmiljø, og
- Der skal etableres en fælles holdning blandt personalet.

Strategi og metodevalg:

1. Afholdelse af informationsmøde med involverede for at skabe en fælles holdning (primo september).
2. At etablere et indberetningssystem, der gør det muligt at følge de hjemmeværende på afdelingen, d.v.s. adskille syge og arbejdsvægrende (sket den 15. september).
3. Udsendelse af retningslinjer til de indsatte, hvori de nye regler for tilsidesættelse præciseres (se bilag af 11.09.2001).

Ovenstående medførte, at fængslet pr. 15. september påbegyndte projektet – samtidig begyndte personale- og sikkerhedskonsulentens samt beskæftigelseslederen at opsøge de arbejdsvægrenende på cellen for en kort periode.

Det medførte meget hurtigt, at de arbejdsvægrenendes antal faldt drastisk, men desværre også at antallet af midlertidigt syge steg lige så drastisk. Udviklingen var dog forventelig.

Personalets opgave i forbindelse med sygemelding er at registrere denne og ikke at foretage et lægeligt skøn. For at kontrollere de mange midlertidige sygemeldinger har fængslets læge indvilget i, de to dage han er i fængslet, at foretage en ekstra undersøgelse af alle, der har sygemeldt sig den pågældende dag. Dette har desværre ikke løst problemet med de mange sygemeldinger.

Det er ikke fængslets opfattelse, at idømmelse af disciplinærstraf vil kunne afhjælpe problemerne. Bøder vil have en decideret negativ effekt på fremmødet, idet bøderne kun kan opkræves i den indsattes mulige dusør, hvorfor incitamentet til at gå på arbejde vil forsvinde. Kravet om at arbejdsvægrenende og sygemeldte skal opholde sig på egen stue i arbejdstiden har vist sig ikke at have nogen særlig effekt.

Fængslet vil fortsætte arbejdet med at få flest mulige til at opfylde beskæftigelsespligten.

Direktoratet kan henholde sig til statsfængslets besvarelse.

Direktoratet bemærker videre, at det af ombudsmanden rejste spørgsmål om håndtering af problemet med arbejdsvægrenende indgår i arbejdet i beskæftigelsesudvalget, der har fået til opgave at overveje og fremkomme med forslag til forbedringer i relation til beskæftigelsen af de indsatte i kriminalforsorgens institutioner. Udvalgets endelige rapport forventes at foreligge medio 2002.

...

Ombudsmanden vil få tilsendt et eksemplar af udvalgets indstilling, når den foreligger.

...”

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Ad pkt. 3.2.   Fritid

Jeg bad fængslet om nærmere oplysninger om udfaldet af et forslag om at arbejde med en udbygning af fritidsområdet. Jeg bad endvidere om en kopi af den plan der var lavet i januar 2001 herom.

Direktoratet har anført følgende:

”...

Statsfængslet har oplyst, at der blev afholdt fritidsudvalgsmøde den 31. januar 2001, idet der i nogen tid var sket aflysninger af fritidsaktiviteterne. Det blev besluttet, at der skulle oprettes tre ugentlige poster til varetagelse af aktiviteter på fritidsområdet. Det blev ligeledes aftalt, at der ved sygdom blandt personalet skulle indkaldes afløsning, Dette for at sikre en rimelig struktur og afvikling af fritidsaktiviteterne uden aflysninger.

Alle de faste fritidsaktiviteter er herefter blevet skemalagte, og på de månedlige personalemøder bliver posterne besat.

Statsfængslet har videre oplyst, at der ikke foreligger nogen plan for januar, idet aftalen blev indgået i januar. Statsfængslet har vedlagt skemaet for april måned.

Direktoratet har ingen bemærkninger til den vedlagte ugeplan. Det er direktoratets opfattelse, at aflysninger af fritidsaktiviteter med oprettelse af tre ugentlige poster, fremover bør blive en undtagelse. På grund af den ekstraordinært høje belægssituation kan det dog ikke med sikkerhed siges, at fængslet kan nå forudsætningerne, som de fremgår af april-planen. Direktoratet har gjort statsfængslet bekendt med sin opfattelse.

...”

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Jeg anmodede endvidere om fængslets bemærkninger til de indsattes ønske om flere hobbytilbud.

Direktoratet har anført følgende:

”...

Statsfængslet har oplyst, at fængslet gerne vil imødekomme de indsattes ønske om flere hobbytilbud, for derigennem at skabe mere indhold i de indsattes hverdag. På grund af personaletmangel har det dog ikke været muligt at imødekomme dette ønske i 2001.

Det er direktoratets opfattelse, at der med den udvidede postbesættelse på fritidsområdet nu er mulighed for flere åbningstider på Nørregård, hvor hobbyaktiviteterne afvikles. Der henvises dog i den forbindelse til det ovenfor nævnte om belægssituationen. Direktoratet har gjort statsfængslet bekendt hermed.

...”

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Da fængslet havde bekræftet at caféen lukkes når der er nogen i venterummet, men samtidig – modsat de indsatte – oplyste at det sker højst 10 gange om året, bad jeg fængslet oplyse hvor mange der indtil videre i år 2001 havde været anbragt i venterummet.

Fængslet har oplyst at der i 2001 har været 17 anbringelser i venterummet. Fængslet har vedlagt en liste med oplysning om varighed, årsag og retligt grundlag for anbringelsen. Der er tale om 15 foreløbige enrumsanbringelser og 2 forhørscelleanbringelser.

Udover de 17 anbringelser har der været yderligere nogle få anbringelser som ikke er noteret idet der var tale om meget kortvarige ophold fra en disciplinær afgørelse var truffet, til transport kunne finde sted.

Jeg har noteret mig at antallet af indsatte i rummet i 2001 var større end antaget, men jeg foretager mig ikke mere vedrørende dette forhold. Jeg går ud fra at fængslet løbende er opmærksom på i hvilket omfang venterummet anvendes – med lukning af caféen til følge.

Jeg har ingen bemærkninger til det oplyste om varighed mv. af de enkelte anbringelser.

Ad pkt. 3.3. Undervisning

Jeg bad fængslet og direktoratet om at udtale sig nærmere om det forhold at indsatte der hverken kan komme i dagskole eller få frigang til undervisning, men som f.eks. ønsker 9. klasse, ikke kan få undervisning. Jeg bad herunder om oplysning om hvor ofte det forekommer at der er indsatte der ikke kan få undervisning. I tilslutning til det oplyste om samarbejdet med VUC, herunder tilkoblingen til centrets online-database i Aabenraa, bad jeg endvidere om nærmere oplysninger om mulighederne for og anvendelsen af selvstudium.

Direktoratet har i den anledning anført følgende:

”...

Statsfængslet har oplyst, at man har prioriteret de bevilgede timelæreres indsats på indsatte med det største behov. Denne gruppe indsatte (25%) har erfaringsmæssigt meget dårlige forudsætninger for at klare basale færdigheder inden for undervisningsområdet.

Indsatte, der har de fornødne færdigheder, kan i dagskolen gennemføre støttet selvstudium på AVU trin 1+2 niveau, undervisningen gennemføres bl.a. ved hjælp af materiale fra CFV-Åbenrå som fjernundervisning.

Indsatte med ønsker om højere uddannelse (gymnasial eller lignende) kan, hvis der er lavet aftale med en undervisningsinstitution, varetage dette som selvstudium i dagskolen.

Skal statsfængslet udvide undervisningstilbuddet til også at omfatte undervisning på 9. og 10. klasse niveau, vil dette kræve yderligere en til to fængselslærere.

Dagskolen råder over seks computere, der er opkoblet på Internettet, hvorfor det er en oplagt mulighed at anvende fjernundervisning til selvstudium.

Statsfængslet anvender, i den udstrækning afsoningslængden, udgangsreglerne og direktoratets praksis giver mulighed herfor, frigang til uddannelse. Dette gælder kortvarige kurser i AMU-regi, holdundervisning på VUC, og længerevarende undervisning på tekniske skoler og handelsskoler.

Direktoratet kan oplyse, at kriminalforsorgens ressourcer til undervisning er koncentreret i de lukkede fængsler, og udgangspunktet for undervisning i de åbne fængsler er frigang til de lokale uddannelsesinstitutioner. Kriminalforsorgen har dog tre åbne fængsler, der er godkendt som lokale voksenuddannelsescentre med ret til at afholde prøver på Trin I (9. klasse) og Trin II (10. klasse) efter lov om almen voksenuddannelse. Disse tre åbne fængsler er placeret i Jylland (Statsfængslet ved Sdr. Omme) på Fyn (Statsfængslet på Søbysøgård) og på Sjælland (Statsfængslet ved Horserød).

I det omfang indsatte fra Statsfængslet Renbæk ikke har mulighed for frigang, kan de således overflyttes til Statsfængslet ved Sdr. Omme, som udbyder Trin I (9. klasse). Det er dog kriminalforsorgens opfattelse, at sådanne overførsler meget sjældent sker, da de indsatte oftest vil afsone i nærområdet. Det får den konsekvens, at de indsatte i Statsfængslet Renbæk, der ønsker at tage trin I (9. klasse) først kan begynde uddannelse, når de tidsmæssige betingelser for frigang er til stede.

Direktoratet har i øvrigt ingen bemærkninger til statsfængslets udtalelser vedrørende undervisning.

...”

Jeg tager det oplyste, herunder om muligheden for overflytning, til efterretning.

Ad pkt. 4. Lægebetjening mv.

Ledelsen oplyste at den ville overveje talsmændenes klage over at det er en (kvindelig) fængselsfunktionær der fungerer som vikar når sygeplejersken er fraværende. Jeg bad fængslet om at oplyse resultatet af fængslets overvejelser.

Fængslet har oplyst at fængselslægen har afgivet en udtalelse af 14. januar 2002 om spørgsmålet, og fængslet har vedlagt en kopi af udtalelsen. Heri er bl.a. anført følgende:

”... Det vil næppe være muligt at få egentlig sygeplejefaglig vikardækning under den faste sygeplejerskes fravær – og hvis man i den sammenhæng skulle bruge vikarbureau, ville betjeningen bestå af skiftende sygeplejersker uden kendskab til de specielle forhold som er i fængslet.

Ordningen med at en fængselsfunktionær vikarierer for sygeplejersken efter behørig oplæring og indskærpelse af tavshedspligten, har efter mit bedste skøn fungeret tilfredsstillende.

Det vigtigste i den sammenhæng er sikkerheden i, at medicinordination og ændring bliver gennemført hvilket har fungeret fuldt ud tilfredsstillende.

Funktionæren er normalt til stede i konsultationen, men kan selvfølgelig forlade konsultationen såfremt patienten måtte ønske det. Funktionæren foretager ingen egentlige journalnotater, men skriver en meddelelse til afdelingen om hvorvidt indsatte er sygemeldt og hvilken medicin der skal gives.

...”

Fængslet tilslutter sig lægens udtalelser og mener at ordningen bør fortsætte. Fængslet har tilføjet at ordningen har været gældende i Renbæk i mere end 20 år og aldrig har givet anledning til problemer.

Direktoratet har henholdt sig til fængslets udtalelse.

Uanset at de funktionærer der vikarierer for sygeplejersken, indskræpes deres tavshedspligt, er jeg i princippet enig med talsmændene i at fængslet ikke bør anvende funktionærer som vikarer for sygeplejersken idet funktionærerne og sygeplejerskerne har forskellige roller i

forhold til de indsatte. Jeg er på den anden side også enig i at anvendelse af vikarer af de af lægen nævnte grunde heller ikke er hensigtsmæssigt.

Efter omstændighederne foretager jeg mig ikke mere vedrørende de indsattes klage under dette punkt. Jeg har i den forbindelse lagt vægt på at de indsatte kan bede sig fritaget for at have funktionæren til stede under selve konsultationen, og at denne ikke – som antaget af de indsatte – skriver journalnotat i sagen, men alene en meddelelse til afdelingen angående eventuel sygemelding og medicinering. Det bemærkes at jeg går ud fra at de indsatte vejledes om muligheden for at bede sig fritaget for funktionærens tilstedeværelse.

Ad pkt. 6.4. Talsmandsordningen

Jeg meddelte at jeg gik ud fra at fængslet (i forbindelse med ikrafttrædelsen af straffuldbyrdelsesloven) havde fastsat regler efter talsmandsbekendtgørelsens § 8, og jeg anmodede fængslet om at sende mig en kopi af reglerne.

Fængslet har oplyst at have vedlagt kopi af regler af 28. juni 2001, men de vedlagte regler er af 13. juli 1995.

Jeg beder derfor fængslet om at sende mig reglerne af 28. juni 2001.

Ad pkt. 6.5. Besøg

Jeg bad om en kopi af et brev fra direktoratet vedrørende besøg af børn. Direktoratet har vedlagt kopi af sin skrivelse af 20. december 2000. Der er tale om en skrivelse til samtlige åbne anstalter og Statsfængslet i Ringe hvoraf fremgår at Det Centrale Samarbejdsudvalg havde drøftet et spørgsmål fra Folketingets Retsudvalg om risikoen for at indsatte pædofile forgriber sig på børn der f.eks. er på besøg i fængslet. Direktoratet har i skrivelsen anført at personalet for at sikre børnene under deres ophold/besøg i fængslet skal være særlig opmærksom

på børnenes færden, og de voksne besøgende skal gøres opmærksom på at de har et selvstændigt ansvar for at følge med i hvor barnet opholder sig.

Jeg foretager mig ikke mere vedrørende dette forhold.

Ad pkt. 6.6. Kollektiv straf

Jeg meddelte at jeg gik ud fra at fængslet nærmere havde undersøgt en episode omtalt af talsmændene i forbindelse med hvilken strømmen var blevet slukket på en hel afdeling fordi en indsat havde spillet for højt. Jeg bad om underretning om resultatet af denne undersøgelse og hvad der eventuelt videre måtte være sket på baggrund heraf.

Fængslet har oplyst at den funktionær der var til stede i forbindelse med episoden, har erkendt at han – efter flere gange at have anmodet nogle indsatte om at dæmpe deres højtspillende radioer uden resultat – havde grebet til det usædvanlige skridt at slå strømmen til hele afdelingen fra et kort øjeblik for at markere at han mente det han havde sagt. Funktionæren fandt selv at fremgangsmåden var uheldig, og erkendte at den rette fremgangsmåde havde været at indberette de indsatte der ikke efterkom hans anvisninger, og at det herefter måtte være overvagtimesteren der tog stilling til eventuelle sanktioner. Fængslet fandt herefter ikke grundlag for at foretage sig videre i sagen.

Direktoratet har henholde sig hertil.

Jeg tager det oplyste til efterretning og foretager mig ikke mere vedrørende dette forhold.

Ad pkt. 6.7. Stueeftersyn/visitation

Jeg bad fængslet oplyse om der – som fængslet var indstillet på – var indført en regel om at der altid skal gives besked om en stedfunden visitation og om hvem der har foretaget den,

også selvom der ikke fjernes noget. I bekræftende fald bad jeg fængslet vedlægge en kopi af meddelelsen herom.

Fængslet har vedlagt et skema som blev taget i brug i forbindelse med straffuldbyrdelseslovens ikrafttræden. Skemaet udfyldes og afleveres til den berørte indsatte hver gang der er foretaget en undersøgelse af opholdsrummet. Skemaet udleveres også i de tilfælde hvor der ikke fjernes noget fra stuen.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig at de indsatte nu i alle tilfælde orienteres når deres opholdsrum har været undersøgt. Jeg har endvidere noteret mig at blanketten indeholder klagevejledning med angivelse af at der er en klagefrist på 2 måneder.

Ad pkt. 6.8.   Hygiejne

I anledning af en klage fra talsmændene over madrasserne orienterede jeg om at spørgsmålet om kvaliteten af sengemadrasserne tidligere var rejst over for mig, og at jeg af egen drift havde rejst spørgsmålet om anskaffelse og vedligeholdelse af madrasser, dyner og puder i kriminalforsorgens institutioner. Jeg havde på daværende tidspunkt endnu ikke modtaget (et samlet) svar fra direktoratet vedrørende disse spørgsmål, og på denne baggrund foretog jeg mig ikke mere vedrørende spørgsmålet om kvaliteten, anskaffelsen og vedligeholdelsen af madrasser og dyner og puder i relation til min inspektion af Statsfængslet Renbæk, bortset fra at jeg bad fængslet om underretning om resultatet af en gennemgang af madrasserne med henblik på fastlæggelse af en udskiftningstakt i fængslet. Jeg bad herunder om oplysning om hvorvidt der blev udskiftet madrasser i 2001, og i givet fald hvor mange. Da spørgsmålet om rulle madrasser tillige var rejst i den nævnte egen drift sag, foretog jeg mig heller ikke mere vedrørende de indsattes ønske om rulle madrasser.

Som opfølgning herpå kan jeg oplyse at direktoratet i brev af 4. januar 2002 bl.a. har oplyst at der er udviklet en ny madrastype som er testet for brandsikkerhed (af myndighederne) og for

komfort (af en række indsatte). Tilbagemeldingerne har været positive, og det er derfor besluttet at indføre denne madrastype som flere institutioner allerede har indkøbt. Direktoratet vil overveje om det af økonomiske årsager er muligt udelukkende at producere den nye madras fremover. Direktoratet har i brevet af 4. januar 2002 samtidig bekræftet oplysninger som jeg har modtaget i forbindelse med andre inspektioner, om at det kan anbefales at institutionen med jævne mellemrum stiller madrasserne på højkant i en uge i et tørt rum så fugten i madrasserne kan fordampe. Direktoratet har samtidig oplyst at det kan anbefales at de indsatte vender deres madras hver dag i forbindelse med sengeredning. Direktoratet har desuden anført at madrasserne på grund af den høje udnyttelsesgrad i kriminalforsorgens institutioner bør udskiftes med 3-5 års mellemrum. Direktoratet vil snarest udarbejde en generel vejledning om anvendelsen af madrasserne hvori bl.a. forholdsregler om vask og udluftning vil blive angivet. Jeg har i brev af 16. januar 2002 taget det oplyste til efterretning. Da direktoratet i svaret af 4. januar 2002 ikke kom ind på spørgsmålet om anskaffelse af rulle madrasser, har jeg bedt om at direktoratet udtrykkeligt tager stilling til spørgsmålet og underretter mig om direktoratets overvejelser i den forbindelse. Jeg har endnu ikke modtaget svar fra direktoratet vedrørende dette forhold.

For så vidt angår min anmodning om underretning om resultatet af gennemgangen af madrasserne med henblik på fastlæggelse af en udskiftningstakt og om oplysning om hvorvidt der var udskiftet madrasser i 2001, og i givet fald hvor mange, har fængslet oplyst at en kritisk gennemgang af fængslets beholdning af madrasser har medført at fængslet i foråret 2001 indkøbte 10 nye madrasser. Som følge af den midlertidige lukning af 30 afsoningspladser pr. 15. september 2001 er antallet af nedslidte madrasser yderligere reduceret. Der forventes indkøbt 30 madrasser i 2002. Det er herefter planen at etablere en udskiftningstakt der sikrer at madrasser udskiftes efter 5 år og ellers efter behov.

Direktoratet har henholdt sig til fængslets svar og til det der er anført i ovennævnte brev af 4. januar 2002.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Idet jeg orienterede om oplysninger fra min inspektion af Arresthuset i Kalundborg bl.a. om at der i dette arresthus normalt er en fast rutine for rensning af dyner og puder, bad jeg tillige fængslet om at oplyse om der i Statsfængslet Renbæk (ligeledes) er en fast rutine for rensning af puder og dyner. I benægtende fald bad jeg fængslet om at overveje at indføre en sådan fast rutine og meddele mig resultatet af disse overvejelser. Jeg bad også om fængslets bemærkninger til et forslag fra talsmændene om rensning af dyner mv. ved løsladelse.

Fængslet har oplyst at der ikke tidligere har været en fast rutine for rensning af dyner og puder, men at disse er blevet rensset efter behov. Som følge af mit besøg er der imidlertid nu indført følgende rutine:

Ved indsættelsen udleveres en damprenset madras, en nyvasket pude og en nyvasket dyne og et sæt sengelinned. Sengelinnedet kan under opholdet byttes efter behov, eller den indsatte kan vælge at vaske selv. Dyne og pude kan vaskes efter aftale med depotet. Ved løsladelsen afleveres de udleverede effekter til fornyet behandling.

Direktoratet har henholdt sig til fængslets udtalelse.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Jeg anmodede om Direktoratet for Kriminalforsorgens bemærkninger til de indsattes forslag om at alle indsatte af hygiejnemæssige grunde udstyres med badetøfler ved indsættelsen (mod et fradrag i selvforvaltningsbeløbet).

Direktoratet har i den anledning anført følgende:

”...

I medfør af § 1 i bekendtgørelse nr. 370 af 17. maj 2001 om indsattes adgang til at medtage, besidde og råde over egne genstande og penge i kriminalforsorgens institutioner, har indsatte ret til at medtage, besidde og råde over egne genstande i institutionen medmindre dette er uforeneligt med ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn. Af punkt 8 i vejledning nr. 75 af 16. maj 2001 til bekendtgørelsen fremgår endvidere at institutionens leder kan fastsætte nærmere regler herom, men at blandt andet ting til personligt brug og tøj til dagligt brug normalt bør kunne udleveres. Statsfængslet har den 12. marts 2002 meddelt direktoratet, at der ikke efter

det for fængslet gældende regelsæt er hindringer for, at indsatte kan medbringe egne badetøfler.

Ifølge det forslag, der er fremsat over for ombudsmanden, skal alle indsatte af hygiejnemæssige grunde mod et fradrag i selvforvaltningsbeløbet udstyres med badetøfler ved indsættelsen.

Formålet med udbetaling af selvforvaltningsbeløb til indsatte følger af bekendtgørelse nr. 372 af 17. maj 2001 om beskæftigelse mv. af indsatte i kriminalforsorgens institutioner. Ifølge bekendtgørelsens § 22 udbetales selvforvaltningsbeløb til indsatte, der ikke af institutionen får udleveret diverse personlige småartikler mv. Formålet med udbetaling af selvforvaltningsbeløbet er med andre ord at sætte de indsatte i stand til at indkøbe sådanne artikler, som de måtte have behov for.

Ifølge § 4 i straffuldbyrddelsesloven må der endvidere ikke under fuldbyrdelsen af straf pålægges en person andre begrænsninger i tilværelsen end sådanne, der er fastsat ved lov eller er en følge af selve straffen.

Direktoratet finder herefter ikke grundlag for at påtvinge indsatte at anvende (dele af) selvforvaltningsbeløbet til indkøb af bestemte genstande/artikler og henviser til, at de indsatte i statsfængslet efter de gældende regler har mulighed for selv at medbringe eller for det udbetalte selvforvaltningsbeløb at indkøbe badetøfler til brug under afsoningen, såfremt de finder det nødvendigt.

...”

Jeg har ingen bemærkninger til det anførte hvorefter det ikke kan påtvinges de indsatte at anvende noget af selvforvaltningsbeløbet til indkøb af bestemte artikler, herunder f.eks. bade-tøfler.

Når jeg i min høring vedrørende dette spørgsmål satte ”mod et fradrag i selvforvaltningsbeløbet” i parentes, var det for at direktoratet også kunne overveje spørgsmålet om udlevering af badetøfler uden fradrag i selvforvaltningsbeløbet. Jeg bemærker i den forbindelse at jeg har forståelse for de indsattes synspunkt om at alle indsatte af hygiejniske grunde bør anvende badetøfler, og at dette bedst sikres ved at de indsatte får udleveret sådanne tøfler ved indsættelsen. Jeg er dog opmærksom på at ingen indsatte vil kunne påtvinges at anvende bade-tøfler selv om de udleveres gratis.

Selv om direktoratet ikke har udtalt sig om spørgsmålet om gratis udlevering af badetøfler til alle indsatte ved indsættelsen, foretager jeg mig efter omstændighederne ikke mere vedrørende dette forhold. Jeg har bl.a. lagt vægt på at selvforvaltningsbeløbet også er beregnet til

indkøb af f.eks. badetøfler såfremt de indsatte ønsker at anvende badetøfler, og at det er i de indsatte egen interesse at (indkøbe og) anvende badetøfler.

Ad pkt. 6.11. Tv-kanaler

Jeg meddelte at jeg gik ud fra at ledelsen ville kontakte talsmændene med henblik på en afklaring af hvorvidt de indsatte ønsker at erstatte nogle af de tilgængelige kanaler med andre kanaler. Jeg bad om underretning om resultatet af denne henvendelse.

Direktoratet har i den anledning anført følgende:

”...

Statsfængslet har oplyst, at de indsatte i dag kan se følgende tv-kanaler gratis: DR, TV 2, DR2, TV3, TV3+, SAT1, RTL, PRO7, ARD og ZDF.

Statsfængslet har endvidere oplyst, at udgiften til tv-anlægget og programudbuddet dækkes af fængslets fritidsudvalg, og at udbuddet af tv-kanaler senest har været forhandlet i fritidsudvalget i foråret 2001.

Statsfængslet har telefonisk over for direktoratet oplyst, at spørgsmålet om udbuddet af tv-kanaler løbende har været drøftet på møder med de indsatte talsmænd. På disse møder har fængslet ved flere lejligheder tilkendegivet, at man ikke agter at ændre på udbuddet af tv-kanaler, idet dette vil være udgiftskrævende, fordi de kanaler, som de indsatte ønsker, er dyrere end de nuværende kanaler. Statsfængslet har endvidere oplyst, at man derfor ikke har kontaktet talsmændene for på ny at drøfte spørgsmålet om udbuddet af tv-kanaler.

Det følger af straffuldbyrdelseslovens § 58, stk. 1, at de indsatte skal have mulighed for at holde sig orienteret ved avislæsning og gennem radio- og fjernsynsudsendelser m.v.

På den baggrund kan direktoratet henholde sig til statsfængslets udtalelse.

Det bemærkes at pligten efter straffuldbyrdelseslovens § 58 efter direktoratets opfattelse ikke rækker videre end til, at fængslet skal tilvejebringe de praktiske forudsætninger for de indsatte adgang til at se de kanaler, der kan modtages ved betaling af almindelig licens.

...”

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Ad pkt. 8.1.1. Udgangssager

I anledning af en konkret sag, hvor en indsat den 22. december 2000 under ophold i Arresthuset i Viborg blev meddelt afslag på § 31-udgange til pasning af børn, anmodede jeg fængslet om at oplyse om behandlingen af udgangssagen var sket på grundlag af første eller tredje pind i § 1, stk. 1, i cirkulæret af 24. oktober 1985 om behandlingen af sager om udgang med videre. Jeg anmodede endvidere om oplysning om betydningen af at den indsatte forud for opholdet i Arresthuset i Viborg havde haft ophold i Arresthuset i Esbjerg der således var den institution hvor han senest havde ophold. Jeg bad også om oplysning om hvorvidt sagen blev drøftet med arresthuset, og om kopi af den telefax der er sendt til den indsatte.

Fængslet har oplyst at behandlingen af udgangssagen er sket på baggrund af første pind i § 1, stk. 1, i det nævnte cirkulære af 24. oktober 1985 om behandlingen af sager om udgang med videre. Fængslet har i den forbindelse oplyst at den indsatte havde udøvet vold mod personalet, smadret døren til fængslets enrum og derefter forsøgt at undvige, hvorved han havde vist at han ikke kunne tilpasse sig forholdene i det åbne fængsel. Fængslet har vedlagt kopi af forhørsprotokollen.

Fængslet har endvidere oplyst at den indsatte den 4. december 2000 blev anbragt i Arresthuset i Esbjerg og den 20. december 2000 overført til Arresthuset i Viborg. Fængslet har i den forbindelse oplyst at det fremgår af det nævnte cirkulære at udgangssager mv. behandles af den institution hvor den indsatte senest havde ophold, medmindre der efter samme cirkulæres § 1, stk. 2, er truffet aftale med arresthuset om at arresthuset behandler sagen. I den konkrete sag var der hverken truffet en sådan aftale med Arresthuset i Esbjerg eller Arresthuset i Viborg hvorfor fængslet fortsat var sagsbehandler på sagen.

Desuden har fængslet oplyst at fængslet den 21. december 2000 kl. 16.16 modtog en telefax fra Arresthuset i Viborg hvori overvagtmasteren anmodede fængslet om at behandle sagen hurtigst muligt. Fængslet har vedlagt kopi af denne telefax. Da den indsatte kun havde opholdt sig et døgn i Arresthuset i Viborg, indhentede fængslet ikke yderligere oplysninger derfra til brug for sagsbehandlingen.

Med hensyn til kopien af den telefax der er sendt til den indsatte, har fængslet oplyst at der ikke foreligger kopi af telefaxens forside som er stilet til Arresthuset i Viborg. Fængslet har videre oplyst at det fremgår af journalnotatets s. 11, dateret den 23. december 2000, at en nærmere angivet fængselsfunktionær udleverede kopi af mødereferat af 22. december 2000 til den indsatte.

Direktoratet har i det hele henholdt sig til det som fængslet har oplyst.

Jeg tager til efterretning at sagen er behandlet efter første pind i cirkulæret af 24. oktober 1985, og at Statsfængslet Renbæk var den institution hvor den indsatte senest havde ophold, selv om den indsatte efter overførslen til Arresthuset i Esbjerg blev overført til Arresthuset i Viborg. Jeg har ingen bemærkninger til at der, trods kravet herom i cirkulæret, ikke skete drøftelse med Arresthuset i Viborg idet den indsatte kun havde haft ophold der i et døgn.

Jeg forstår fængslets oplysning om at fængslet ikke er i besiddelse af en kopi af den forside der er sendt til Arresthuset i Viborg, sådan at der ikke er udfærdiget et egentligt skriftligt afslag, men at mødereferatet hvoraf fremgår at der gives afslag, er telefaxet til arresthuset med henblik på udlevering til den indsatte (hvilket en funktionær i arresthuset samme dag sørgede for).

I den endelige rapport tilkendegav jeg at sagen, indtil jeg havde modtaget svar vedrørende ovennævnte forhold, ikke ville indgå i min undersøgelse.

Efter omstændighederne har jeg imidlertid besluttet ikke at foretage en egentlig gennemgang af sagen.

I anledning af en anden konkret sag hvor en indsat den 18. december 2000 (og ikke den 21. december 2000 som jeg angav i rapporten) modtog en begrundelse for et tidligere meddelt afslag på udgang den 24. december 2000, anmodede jeg fængslet om at sende mig kopi af selve meddelelsen om afslag. Jeg anmodede endvidere om en kopi af afgørelsen i anledning af den indsattes meddelelse om at der ikke var tale om en ansøgning om ordinær udgang, men

om udgang efter udgangscirkulærets § 31. Også for så vidt angår denne sag tilkendegav jeg at sagen indtil jeg havde modtaget dette materiale, ikke ville indgå i min undersøgelse.

Fængslet har oplyst at den indsatte i brev af 12. december 2000 ansøgte Politimesteren i Ribe om udgang den 24. december samme år. Fængslet har vedlagt kopi af indsattes brev til orientering.

Fængslet har endvidere oplyst at den indsatte den 14. december 2000 blev overført til fortsat afsoning i fængslet, og at han i brev af 15. december 2000 anmodede fængslet om en begrundelse for afslaget på besøgsudgang den 24. december 2000.

Videre har fængslet oplyst at den indsattes brev af 12. december 2000 til Politimesteren i Ribe blev modtaget i fængslet den 15. december 2000 til behandling, idet den indsatte var overført dertil til fortsat afsoning. Da politiet således ikke havde afgjort sagen, foreligger der ikke kopi af denne afgørelse.

Fængslet har desuden bl.a. oplyst at afdelingsrådet i fængslet behandlede sagen på et møde den 18. december 2000 som en ansøgning om besøgsudgang (direktoratet har hertil bemærket at der rettelig er tale om en ansøgning om ordinær udgang, jf. personjournalen). Fængslet har foruden personjournalens s. 3 (som jeg tidligere har modtaget kopi af fra fængslet) vedlagt kopi af journalens side 4 der indeholder fængslets afgørelse af 20. december 2000 som blev truffet efter at den indsatte (i brev af 18. december 2002) havde meddelt at der var tale om en ansøgning efter udgangscirkulærets § 31. Afslaget blev fastholdt.

Direktoratet har henholdt sig til det som fængslet har oplyst, med følgende tilføjelse:

”... Direktoratet finder dog, at statsfængslets begrundelse for afslaget på § 31-udgang er mangelfuld, idet statsfængslet burde have henvist til den præcise hjemmelsangivelse, som er udgangscirkulærets § 31, stk. 2, nr. 2 samt beskrevet praksis for bestemmelsen i overensstemmelse med kap. II, pkt. 4 in fine i direktoratets dagældende vejledning af 10. januar 1994 om udgang for afsonere.

Endvidere opfyldte den indsatte først de tidsmæssige betingelser i udgangscirkulærets § 25 den 11. januar 2001 (4 uger efter den 14. december 2000) og således ikke allerede den 4. januar 2001 som anført af afdelingsrådet den 18. december 2000.

Direktoratet har i dag meddelt statsfængslet direktoratets opfattelse af sagen.
...”

Jeg tager det oplyste til efterretning, herunder at der ikke blev truffet afgørelse om ordinær udgang før den 18. december 2000 efter at den indsatte var overført til Statsfængslet Renbæk, og direktoratets kritik af fængslet for mangelfuld begrundelse for så vidt angår afslaget på udgang efter udgangscirkulærets § 31. Jeg foretager mig (også på denne baggrund) ikke mere vedrørende denne sag.

I et tredje tilfælde der vedrører afslag på en ansøgning af 9. december 2000 om § 31-udgang til deltagelse i juletræsfest med søn, og hvor det af journalnotat fra den 21. december 2000 fremgår at Krim på den indsattes vegne havde klaget over en anden afgørelse om afslag på udgang til pasning af barn, bad jeg fængslet om at oplyse hvorfor jeg ikke har modtaget notat(er) vedrørende denne sag. Jeg bad samtidig om at modtage fængslets notat(er) herom og kopi af direktoratets afgørelse i sagen.

Fængslet har anført følgende:

”...

Ved starten af inspektionen anmodede ombudsmanden om 10 sager hvori der var givet afslag på udgang. Fejlagtigt troede vi at der skulle være tale om 10 forskellige personsager/journaler, hvorfor ombudsmanden ikke kom i besiddelse af de notater, der vedrørte afslag på udgang til pasning af eget barn.

...”

Fængslet har vedlagt kopi af fængslets notater vedrørende sagsbehandlingen og kopi af direktoratets afgørelse i sagen (journalsiderne 21-27, Krims breve af henholdsvis 27. og 28. november 2000, fængslets breve af 1. og 21. december 2000 samt direktoratets brev af 8. februar 2001).

Direktoratet har henholdt sig til det som fængslet har oplyst.

Jeg har noteret mig at fængslet har misforstået min anmodning og beklager at anmodningen ikke var tilstrækkeligt præcis.

Jeg tager i øvrigt det oplyste til efterretning og foretager mig – efter en gennemlæsning af det modtagne materiale – ikke mere vedrørende denne sag. Det bemærkes at jeg ikke ved denne gennemlæsning har foretaget en egentlig gennemgang af denne sag på samme måde som de sager der er gennemgået i den endelige rapport.

Ad pkt. 8.1.2.

I en sag vedrørende et afslag den 3. april 2000 (på ordinær weekendudgang) anmodede jeg fængslet om at oplyse hvordan et journalnotat i sagen skulle forstås. Spørgsmålet var om der var indhentet udtalelser fra henholdsvis sygeplejerske og kriminalforsorgsafdeling, eller om den indsatte ikke ønskede at sådanne udtalelser blev indhentet (hvilket blev tillagt processuel skadevirkning). Jeg bad tillige fængslet om – i lyset heraf – at oplyse i hvilket omfang den indsatte havde været/skulle have været partshørt om de nævnte oplysninger og udtalelser.

Fængslet har oplyst at der til brug for behandlingen af sagen var indhentet oplysninger fra sygeplejersken og kriminalforsorgens afdeling i Haderslev, og at den indsatte ikke forud for sagsbehandlingen var partshørt om disse oplysninger.

Fængslet har desuden oplyst at den indsatte efter afgørelsen blev orienteret om de argumenter der lå til grund for afdelingsrådets beslutning. Da han accepterede disse argumenter og ikke havde indsigelser, blev sagen ikke genoptaget. Fængslet har henvist til notaterne i sagen af 4. og 5. april 2000.

Direktoratet har oplyst at fængslet den 6. februar 2002 telefonisk over for direktoratet har præciseret at den indsatte skulle have været partshørt om de nævnte udtalelser fra henholdsvis sygeplejersken og kriminalforsorgens afdeling i Haderslev, idet de var til ugunst for den pågældende og af væsentlig betydning for sagens afgørelse, ligesom han ikke var bekendt med

at oplysningerne indgik i fængslets beslutningsgrundlag. Fængslet har beklaget den manglende partshøring.

Direktoratet har henholdt sig til det som fængslet har oplyst, og fængslets beklagelse af at den indsatte ikke forud for afgørelsen blev partshørt om de nævnte udtalelser.

Jeg er enig i at det er beklageligt at den indsatte ikke blev partshørt om de udtalelser der blev indhentet fra sygeplejerske og kriminalforsorgsafdeling. Jeg har noteret mig at den indsatte efterfølgende fik begrundelsen uddybet. Jeg går ud fra at uddybningen omfattede de oplysninger der blev indhentet fra sygeplejersken og kriminalforsorgsafdelingen.

Også i en anden sag der vedrører et afslag på udgang den 12. december 2000, og hvori indgik oplysninger om en enrumsanbringelse og anledningen til denne anbringelse i forbindelse med den indsattes varetægtsfængsling ca. fem måneder tidligere, bad jeg fængslet om at oplyse i hvilket omfang den indsatte havde været/skulle have været partshørt om de nævnte oplysninger.

Fængslet har oplyst at den indsatte ikke blev partshørt specielt i anledning af at enrumsanbringelsen på grund af forsøg på undvigelse under varetægtsfængslingen blev inddraget i misbrugsvurderingen. Fængslet har henvist til at det af det dagældende udgangscirkulæres § 4, stk. 3, fremgik at man ved misbrugsvurderingen bl.a. skal lægge vægt på tidligere undvigelser. Den indsatte måtte derfor forvente at sådanne oplysninger indgik i vurderingen, herunder også oplysninger om forsøg på undvigelse.

Direktoratet har anført følgende:

”...

Det er direktoratets opfattelse, at den indsatte skulle have været partshørt om oplysningerne om enrumsanbringelsen og anledningen til denne i forbindelse med den indsattes varetægtsfængsling ca. fem måneder tidligere, idet der er tale om oplysninger, der er til ugunst for den indsatte og af væsentlig betydning for sagens afgørelse. For så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt den indsatte var bekendt med, at oplysningerne indgik i statsfængslets beslutningsgrundlag i den pågældende sag, skal direktoratet oplyse, at der i almindelighed må antages at bestå en vis formodning for, at parten ikke har kendskab til, at en oplysning indgår i afgørel-

sesgrundlaget for en bestemt sag, medmindre parten selv har givet oplysningen til brug for behandlingen af den pågældende sag eller det i øvrigt klart fremgår af omstændighederne, at oplysningerne indgår i afgørelsesgrundlaget. Dette finder direktoratet ikke var tilfældet i den pågældende sag.

Direktoratet har i dag meddelt statsfængslet dette.

...”

Jeg er enig med direktoratet i at den indsatte skulle have været partshørt med hensyn til oplysningerne om enrumsanbringelsen, og jeg har noteret mig at direktoratet har gjort fængslet bekendt med sin opfattelse.

Ad pkt. 8.1.4.

Da alle afgørelserne i de foreliggende sager var truffet af afdelingsråd/(forsorgs)personale som jeg forstod at kompetencen er delegeret til, anmodede jeg fængslet om at oplyse nærmere om indholdet af delegationen. Jeg bad endvidere fængslet om at oplyse nærmere om eventuelle internt fastsatte retningslinjer for disse medarbejders udøvelse af denne myndighed, og om fængslets tilsyn med dette område. Hvis der forelå (yderligere) lokale regler, jf. nu også pkt. 10 i direktoratets vejledning nr. 11991 af 29. juni 2001 om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner, bad jeg om kopi heraf.

Fængslet har oplyst at afdelingsrådene i statsfængslet – indtil en ny afdelingsstruktur er implementeret – består af afdelingens personale, værkfører/fængselsfunktionær, forsorgsmedarbejder, afdelingssekretær, fængselssygeplejerske og andre særligt tilkaldte. Hvis fængslet er bemyndiget til at træffe afgørelse i sager om udgang, ansøgt overførsel til andet fængsel, prøveløsladelse, fremrykning af prøveløsladelsestidspunktet med indtil tre dage eller strafafbrydelse, træffes afgørelsen af afdelingsrådet hvis enighed om afgørelsen kan opnås i rådet. I de øvrige sager afgiver afdelingsrådet en indstilling i sagen til fængselsinspektøren.

Med henblik på kontrol af praksis lægges alle afdelingsrådssager til fængselsinspektøren til gennemlæsning når referat af møderne er noteret i journalen.

På et møde i fængslets samarbejdsudvalg den 20. december 2001 blev en ny afdelingsstruktur vedtaget. I forbindelse med strukturændringen vil der blive udarbejdet nye delegationsregler i overensstemmelse med vejledning nr. 11991 om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner.

Direktoratet har henholdt sig til statsfængslets udtalelse.

Jeg forstår at der ikke hidtil har været fastsat retningslinjer for afdelingsrådenes udøvelse af myndigheden til at behandle sager om bl.a. udgang, men at der nu vil blive fastsat sådanne retningslinjer.

Jeg tager det oplyste til efterretning, herunder at der føres tilsyn med området ved at fængselsinspektøren gennemlæser alle sager når der er skrevet referat fra møderne. Om tilsyn, herunder før der træffes afgørelse, henviser jeg i øvrigt til punkt 8.2.13.

Jeg beder fængslet om at sende mig en kopi af ovennævnte retningslinjer når de foreligger.

Ad pkt. 8.1.5.

Jeg anmodede direktoratet om en udtalelse vedrørende den meddelte klagevejledning. I 2 af de 3 sager hvor det fremgik at der var givet klagevejledning, var det i notatet anført at den indsatte var vejledt om at afgørelsen kunne ”påklages” til fængselsinspektøren (mens det i den sidste blot var anført at der var givet ”ankevejledning”).

Direktoratet har i den anledning udtalt følgende:

”...

Efter forvaltningslovens § 25 skal afgørelser, som ikke fuldt ud giver den pågældende part medhold og som kan påklages til anden forvaltningsmyndighed, når de meddeles skriftligt, være ledsaget af en vejledning om klageadgang med angivelse af klageinstans og oplysning om fremgangsmåden ved indgivelse af klage, herunder om eventuel tidsfrist.

Klageinstansen i sager af denne karakter er Direktoratet for Kriminalforsorgen, hvorfor klagevejledningen for at opfylde kravene i forvaltningslovens § 25 skal indeholde oplysning herom.

Dette gælder uanset om afgørelsen i første instans er truffet af institutionens leder – for arresthusenes vedkommende arrestinspektøren – eller efter bemyndigelse fra denne af andet personale.

Det bemærkes herved, at der ikke inden for kriminalforsorgens område findes lovpligtig remonstration, hvorefter den indsatte først skal remonstrere afgørelsen, før den kan indbringes for direktoratet. Derimod er det almindelig praksis, at indsatte opfordres til at indgive en eventuel klage til direktoratet via institutionens leder. Dette med henblik på, at sagen kan videresendes af institutionens leder til direktoratet sammen med eventuelle bemærkninger og sagsbehandlingen dermed forenkles.

...”

Jeg er enig med direktoratet i det anførte, og jeg henviser i den forbindelse også til det jeg anførte i mine opfølgingsrapporter af 10. december 2001 og 6. december 2002 vedrørende min inspektion af Arresthuset i Kalundborg.

I sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Kalundborg havde arresthuset i sin udtalelse til mig i den endelige rapport oplyst at de indsatte såvel skriftligt som mundtligt blev vejledt om at afgørelsen kunne ”påklages” til arrestinspektøren. På denne baggrund anmodede jeg i opfølgingsrapporten af 10. december 2001 om en udtalelse om klagevejledningen. I udtalelsen i den anledning oplyste arresthuset bl.a. at de indsatte (under forhør) bliver vejledt om adgangen til at klage til Direktoratet for Kriminalforsorgen, men samtidig opfordres til at sende klagen gennem arrestinspektøren. Ligesom direktoratet lagde jeg på denne baggrund til grund at de indsatte alene opfordres til at klage til til direktoratet via arrestinspektøren.

I sagen vedrørende min inspektion af Statsfængslet Renbæk er det i selve notatet i sagen anført at de indsatte er vejledt om at afgørelsen kan påklages til fængselsinspektøren. Der synes således ikke, som i sagen vedrørende Arresthuset i Kalundborg, at være tale om vejledning om klageadgangen (direkte) til Direktoratet for Kriminalforsorgen med opfordring til at indsende klagen via fængselsinspektøren. Såfremt det forholder sig sådan, er der ikke

givet klagevejledning i de konkrete tilfælde i overensstemmelse med (princippet i) forvaltningslovens § 25.

Da det imidlertid ikke fremgår om der i de konkrete sager trods den anvendte formulering er givet korrekt klagevejledning, foretager jeg mig ikke mere vedrørende disse sager.

Det fremgår af direktoratets udtalelse under punkt 8.2.13. at direktoratet har gjort fængslet bekendt med at der ikke findes lovpligtig remonstration inden for kriminalforsorgens område.

Jeg går ud fra at ledelsen har viderebragt dette til personalet. Jeg går endvidere ud fra at det fremover klart vil fremgå af notaterne at der er givet klagevejledning til direktoratet.

Ad pkt. 8.2.2. (Disciplinærsager)

I et konkret tilfælde (nr. 175 i forhørsprotokollen) hvor en indsat der havde været forhørscelleanbragt, blev overført til lukket institution (arresthus), bad jeg fængslet om at oplyse grundlaget for forhørscelleanbringelsen set i relation til betingelsen i det dagældende disciplinærstrafcirkulæres § 6 om at den indsatte ved forhørscelleanbringelsen må antages at blive ikendt strafcelle.

Fængslet har oplyst at fængslet ved anbringelsen i forhørscelle skønnede at sagen ville ende med en disciplinærstraf af strafcelle, og at det var nødvendigt for den videre undersøgelse at anbringe den indsatte i forhørscelle. Den vagthavende blev telefonisk orienteret kl. 24 og tiltrådte beslutningen om anbringelse i forhørscelle på baggrund af de oplysninger der kunne gives på dette tidspunkt. Efter at overvagtimesteren havde indsamlet oplysninger dels fra den skrevne rapport, dels fra de øvrige indsatte der var til stede på afdelingen, holdt hun senere samme dag forhør i Arresthuset i Esbjerg. Afgørelsen blev truffet kl. 14.15.

Fængslet har videre anført at der med kendskab til den endelige afgørelse burde være sket anbringelse efter § 2, stk. 2, nr. 4, i det dagældende cirkulære om anbringelse i enrum. Dette kendskab havde man imidlertid ikke da beslutningen om forhørscelleanbringelse blev truffet.

Direktoratet har anført følgende:

”...

Uanset at der senere viste sig at være grundlag for overførsel af den pågældende til lukket fængsel med den konsekvens, at spørgsmålet om ikendelse af disciplinærstraf ikke længere var aktuell, mener direktoratet ikke, det kan kritiseres, at fængslet på det foreliggende grundlag efter en foreløbig konkret vurdering fandt, at den pågældende havde overtrådt bestemmelser, der måtte antages at medføre disciplinærstraf af strafcelle.

...”

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Jeg bad tillige vedrørende denne sag fængslet om en udtalelse om hvorvidt der var forholdt i overensstemmelse med cirkulærets § 6, stk. 1, 2. punktum (om underretning af institutionen leder), og § 6, stk. 2 (om orientering af den indsatte om begrundelsen for anbringelsen mv.). Jeg bad samtidig fængslet om at vedlægge eventuelle notater vedrørende sagen.

Fængslet har henvist til det ovenfor anførte og beklaget at det ikke fremgår af notatet at vagthavende leder var underrettet.

Direktoratet har anført følgende:

”...

Direktoratet er enig i, at det er beklageligt, at dette [underretningen af vagthavende leder; min bemærkning] ikke fremgår af notatet. Direktoratet mener ikke, det kan kritiseres, at den indsatte først i forbindelse med forhørets afholdelse den 11. december 2000 blev underrettet om begrundelsen for anbringelsen og først da fik lejlighed til at udtale sig. Direktoratet har i den forbindelse tillagt det vægt, at forhøret afholdtes relativt kort efter forhørscelleanbringelsen.

...”

Jeg tager til efterretning at vagthavende leder blev underrettet. Jeg er enig i at det er beklageligt at der ikke er notat herom.

Jeg har noteret mig at den indsatte derimod ikke (før under selve forhøret) blev gjort bekendt med begrundelsen for forhørscelleanbringelsen og fik lejlighed til at udtale sig. Da forhøret blev afholdt relativt kort tid efter forhørscelleanbringelsen, giver det heller ikke mig grundlag for kritik at den indsatte ikke inden forhøret blev gjort bekendt med begrundelsen for forhørscelleanbringelsen og fik lejlighed til at udtale sig.

Ad pkt. 8.2.3.

Jeg anmodede om oplysning om hvorfor der i 2 tilfælde (sag nr. 555 og sag nr. 557) gik henholdsvis 4 og 5 dage før bødeforlæg blev forelagt for de indsatte.

Direktoratet har anført følgende:

”...

Fængslet har oplyst,

- At rapporten i den første sag blev skrevet den 15. december 2000. Sagen blev afgjort af overvagtimester ..., der havde fri den 16. og 17. december 2000 (weekend). Da han var eneste overvagtimester i fængslet den 18. december 2000, havde han prioriteret andre opgaver forud for denne. Bødeforelægget blev herefter først affattet og forelagt den indsatte den følgende dag.
- At rapporten i den anden sag blev skrevet den 14. december 2000. Sagen blev afgjort af overvagtimester ..., som den følgende dag var eneste overvagtimester i fængslet og skulle den dag deltage i flere møder. Hun havde fri den 16. og 17. december 2000 (weekend) og er fraværende fra fængslet den 18. december 2000. Bødeforelægget blev herefter affattet og forelagt den indsatte den 19. december 2000.

Under hensyn til sanktionens art (bøde) og det oplyste om overvagtimestrenes tilstedeværelse mener direktoratet ikke, det kan kritiseres, at der som følge af det anførte hengik henholdsvis 1 og 2 hverdage inden den dag, bødeforelægget blev forelagt.

...”

Jeg tager det oplyste til efterretning. Heller ikke jeg finder grundlag for kritik af sagsbehandlingstiden i de 2 tilfælde.

Ad pkt. 8.2.8.1.

Jeg henstillede til fængslet at ændre formuleringen ”den indsatte har godkendt notatet til forhørsprotokollen”, således at det fremgår af protokollen at det alene er den indsattes egen forklaring som pligten til notat om godkendelse omfatter. Fængslet har taget min henstilling til efterretning og har oplyst at fængslet fremover vil notere om ”indsatte har godkendt egen forklaring til forhørsprotokollen”.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad pkt. 8.2.8.2.

Jeg bad om en udtalelse fra direktoratet vedrørende spørgsmålet om hvorvidt der i 2 konkrete tilfælde (forhørsrapporterne nr. 171 og 173) i forhørsrapporterne var foretaget en tilstrækkelig gengivelse af det indberettede. I begge tilfælde er den underliggende rapport mere omfattende end gengivelsen i forårsnotatet. Jeg henviste i den forbindelse til udtalelser fra direktoratet i andre inspektionssager.

Direktoratet har i den anledning anført følgende:

”...

Direktoratet har som anført tidligere udtalt, at kravet om ’gengivelse’ anses for opfyldt ved, at det indberettede gengives ’i hovedtræk’ og således at der sker en ’egentlig’ gengivelse – for derved at ’sikre, at forårslederen foretager en selvstændig bearbejdning af de oplysninger,

der findes i sagen, herunder den underliggende indberetning'. Det tilføjes, at kravet om en 'gengivelse' ikke er ensbetydende med et krav om, at indberetningen *citeres*.

Det er således direktoratets opfattelse,

- at forhørsnotatets 'gengivelse' af det indberettede skal være indholdsmæssig dækkende (en 'egentlig' gengivelse), og
- at det, når gengivelsen sker 'i hovedtræk', kun er acceptabelt at udelade omstændigheder, der er en gentagelse, eller som utvivlsomt ikke er relevante for afgørelsen (hverken for bevisbedømmelsen, herunder spørgsmålet om der foreligger fornøden forsæt, for subsumptionen eller for udmålingen).

I forhørsnotatet (sag nr. 171) er gengivelsen af det indberettede sket i hovedtræk ('Resumé').

Resuméet har følgende ordlyd: 'Indsatte returnerede fra en § 31-udgang 05.12.2000 kl. 18.30. I forbindelse med visitation af indsattes effekter blev der fundet en mobiltelefon samt 26 stearinlys, som indsatte ikke kunne få udleveret. Indsatte ønskede at vide, hvad der ville ske med telefonen, og fik at vide, at overvagtimesteren dagen efter ville tage stilling til, hvad der skulle ske, men at der i yderste konsekvens kunne være tale om konfiskation. Indsatte blev over denne meddelelse meget opfarende. Det udvikler sig til tumult, hvor indsatte slår ud efter flere personalemedlemmer, samt skubber nogen over i væggen. Det lykkedes personalet, som efterhånden var samlet fra de øvrige afdelinger, at få indsatte enrumsanbragt, men så snart døren blev lukket, lykkedes det indsatte at sparke døren ud, hvorefter han forsøgte at undvige fængslet. Indsatte var skiftevis meget oprevet eller undskyldende. Det blev derfor bestemt, at overføre ham til Esbjerg Arrest med henblik på en eventuel obscelleanbringelse. Kl. 19.45 blev indsatte overført til Arresthuset i Esbjerg. Ved ankomsten til arresthuset blev indsatte obscelleanbragt frem til næste dag kl. 09.15, hvor han fortsatte sin afsoning på almindelige vilkår.'

1. Gengivelsen skal som anført være en dækkende beskrivelse af det passerede.
  - Rapporten indeholder en detaljeret gerningsbeskrivelse, 'springe hen mod bordet' 'slår med højre hånd ud efter FF.. (der) 'rammes på venstre side af ansigtet og ryger tilbage mod vinduet.' '..griber fat i venstre overarm, indsatte reagerer ved at skubbe FF ind i dørkarmen.. pådrager sig et kraftigt slag på venstre side hovedet.' '..springer frem mod FF.' '..skubbes ind mod skabene og dørkarmen. (i mellemgangen) .. med stor kraft skubber FF mod toilettdøren. .. får et kraftigt slag på venstre skulder samt håndled'. '.. lykkedes det at skubbe FF ind i brandskabet .. og tildeler samtidig FF et knytnæveslag i ansigtet.' 'åbner døren og giver udtryk for, at han har fortrudt sine handlinger.' '..undviger herefter ud på den nye parkeringsplads..' 'Der opnås kontakt – hvorefter indsatte frivilligt følger med tilbage.'
  - Notatet indeholder derimod – bortset fra angivelse af, at den indsatte 'slår ud efter personalemedlemmer, samt skubber nogen over i væggen' – kun karakteristik af den indsattes adfærd: 'opfarende,' 'opstår tumult,' 'forsøgte at undvige', 'skiftevis oprevet eller undskyldende.'

Gengivelsen kan på den baggrund ikke anses for at indeholde en præcis og dækkende gerningsbeskrivelse. Direktoratet har gjort fængslet bekendt med dette.

0. I gengivelsen i notatet er i øvrigt, set i relation til rapporten, kun udeladt: At indsatte henvender sig for at spørge om han kan overvære visitationen ved hjemkomsten, og op-

lysninger om mobiltelefonens mærkat og specifikationen af vokslysene (2 duftlys, 24 stearinlys).

De udeladte oplysninger kan ikke anses for relevante for afgørelsen.

I forhørsnotatet (sag nr. 173) er gengivelsen ligeledes sket i hovedtræk: Det er således anført, '...at indsatte er fundet i besiddelse af 4 salgsbreve, ikke identificeret stof.' I notatet er yderligere anført nogle indledende bemærkninger om funktionærens kontakt til den indsatte, og at den indsatte på opfordring tømmer lommerne og står tilbage med denne ene hånd knyttet. Det viser sig, at de fire salgsbreve befinder sig i den knyttede hånd.

De nærmere omstændigheder vedrørende besiddelsen af euforiserende stoffer vil som regel være relevante for vurderingen af sagen, og det havde efter direktoratets opfattelse været rettest at gengive oplysningen om, hvor de euforiserende stoffer befandt sig. Direktoratet mener dog ikke, at der i den konkrete sag er helt tilstrækkeligt grundlag for at kritisere, at de udeladte oplysninger efter omstændighederne ikke er anset for relevante for afgørelsen.
..."

Jeg har ingen bemærkninger til det anførte. Jeg har noteret mig at direktoratet har gjort fængslet bekendt med sin opfattelse vedrørende den utilstrækkelige gengivelse i sagen med forhørsnotat nr. 171.

Ad punkt 8.2.12.

I de ovennævnte 2 sager med forhør nr. 172 og 173 hvor der blev indgivet politianmeldelse for besiddelse af euforiserende stoffer der blev afleveret til politiet, bad jeg fængslet om en udtalelse om hvorvidt der blev truffet afgørelse om konfiskation.

Fængslet har oplyst at i de sager hvor der sker politianmeldelse, overgives de inddragne effekter til politiet til brug i den videre efterforskning, således at det herefter er politiet der afgør hvad der skal ske med effekterne.

Denne praksis har nu hjemmel i § 3, stk. 3, nr. 2, i Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 386 af 17. maj 2001 om behandlingen af sager om konfiskation i kriminalforsorgens institutioner.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Ad pkt. 8.2.13

Jeg bad om oplysning om hvorvidt der internt er fastsat retningslinjer for udøvelsen af disciplinærmyndigheden. I bekræftende fald bad jeg om kopi heraf. Jeg bad endvidere om at få oplyst hvilket tilsyn institutionens leder fører med disciplinærstrafområdet.

Fængslet har oplyst at disciplinærmyndigheden fortsat er henlagt til overvagtmasteren der nu har titel af personale- og sikkerhedskonsulent, og som tillige når den ny afdelingsstruktur bliver implementeret, får titel af afdelingsleder/personale- og sikkerhedskonsulent. I nogle bødesager og i personale- og sikkerhedskonsulentens fravær udøves disciplinærmyndigheden af overvagtmasteren (souschefen).

Afdelingsstrukturen var først færdigforhandlet den 20. december 2001, hvorfor udarbejdelsen af delegationsbeskrivelser ville ske i begyndelsen af 2002.

Om tilsyn har fængslet oplyst at inspektørens tilsyn med disciplinærstrafområdet sker dels ved drøftelser med personale- og sikkerhedskonsulent om reaktionsniveauet, dels via behandlingen af klagesager og dels ved gennemgang af sager for en periode i forhørsprotokollerne.

Direktoratet har henholdt sig til fængslets udtalelse. Direktoratet har videre oplyst at direktoratet har meddelt fængslet at direktoratet går ud fra at inspektionen er opmærksom på at der ikke inden for kriminalforsorgens område findes lovpligtig remonstration hvorefter den indsatte skal remonstrere afgørelsen før den kan indbringes for direktoratet, jf. udtalelsen ad punkt 8.1.5.

Jeg beder om kopi af de retningslinjer der vil blive (eller nu er) udfærdiget.

Jeg har ingen bemærkninger til det tilsyn som fængselsinspektøren udøver efter at afgørelserne er truffet i form af gennemgang af sager for en periode mv. Spørgsmålet er imidlertid om inspektøren i visse tilfælde bør inddrages i sagerne før der træffes afgørelse.

I forbindelse med ombudsmandens inspektion af Statsfængslet i Vridsløselille i 1991 klagede talsmændene over at der var sket delegation af kompetence til at træffe afgørelse i disciplinærsager til overvagtimestrene (der er uden juridisk uddannelse). Ombudsmanden modtog i den anledning en redegørelse fra fængslet der bl.a. oplyste at inspektionen skulle inddrages i nærmere angivne tilfælde, nemlig ved bevistvivl, tvivl om subsumptionen og ved anvendelse af strafcelle i tilfælde hvor forseelsen ikke var umiddelbart konstaterbar. På baggrund af denne redegørelse – herunder om fængselsledelsens tilsyn – fandt ombudsmanden ikke grundlag for at foretage sig mere vedrørende dette spørgsmål. Jeg henviser til Folketingets Ombudsmands Beretning for 1992, s. 121 ff.

I forbindelse med ombudsmandens inspektion i 1993 af Københavns Fængsler anmodede han om samme oplysninger vedrørende udøvelsen af disciplinærmyndigheden og tilsynet hermed. Københavns Fængsler oplyste bl.a. at kompetencen til at træffe afgørelse i disciplinærsager var delegeret til fløj- og enhedsovervagtimestrene (hvilket ikke gav ombudsmanden anledning til bemærkninger), og at tilsynet med området var delegeret til ledende overvagtmeisters souschef. Fængselsinspektøren blev kun involveret i sager hvor den enkelte overvagtimester skønnede det nødvendigt, og ved stikprøvevis kontrol af de trufne afgørelser. Ombudsmanden udtalte over for Københavns Fængsler at han umiddelbart måtte finde det retssikkerhedsmæssigt betænkeligt at fængselsinspektøren kun blev involveret i sager hvor den enkelte overvagtimester skønnede det nødvendigt og ved stikprøvevis kontrol af de trufne afgørelser, og han henstillede derfor at ordningen blev genovervejet, f.eks. i lyset af den ordning som Statsfængslet i Vridsløselille praktiserede. Efter modtagelse af udtalelser fra Københavns Fængsler og Direktoratet for Kriminalforsorgen hvoraf bl.a. fremgik at inspektionen også i dette fængsel bliver inddraget i alle disciplinærsager hvor der er bevistvivl eller tvivl om supsumptionen mv., meddelte ombudsmanden bl.a. at han herefter ikke længere havde retssikkerhedsmæssige betænkeligheder ved fængselsledelsens tilsyn i dette fængsel. Jeg henviser nærmere til Folketingets Ombudsmands Beretninger for 1995, s.

653-54, og 1996, s. 423-26. Jeg kan tillige henvise til ombudsmandens inspektion af Statsfængslet i Ringe, jf. Folketingets Ombudsmands Beretning for 1996, s. 445-47.

Efter min opfattelse må forhørslederne i Statsfængslet Renbæk være forpligtede til at inddrage inspektøren i tilsvarende omfang som i de andre fængsler, dvs. i alle sager der er tvivlsomme. Selv om det ikke fremgår, går jeg da også ud fra at forhørslederen inddrager inspektøren hvis han/hun er i tvivl i konkrete tilfælde. Jeg går dog ud fra at Statsfængslet Renbæk vil gøre forhørslederne bekendt med forpligtelsen til at inddrage inspektøren i denne type af sager. Jeg beder om underretning om hvad der videre sker i den anledning.

9. Opfølgning

Jeg beder om at fængslet sender de underretninger mv. som jeg har bedt om, jf. pkt. 2.2.2., 6.4., 8.1.4. og 8.2.13., tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen. Jeg afventer endvidere direktoratets tilbagemelding under pkt. 2.2., 2.3.1. og 2.3.4.

10. Underretning

Denne rapport sendes til Statsfængslet Renbæk, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i statsfængslet.

Inspektionschef
Lennart Frandsen